

**Sosiaali- ja
terveysministeriön
hallinnonalan
tuloksellisuus-
raportointi
eduskunnalle**

VALTIONTALOUDEN
TARKASTUSVIRASTO

TARKASTUSKERTOMUS 78/2004

**Sosiaali- ja
terveysministeriön
hallinnonalan
tuloksellisuus-
raportointi
eduskunnalle**

**VALTIONTALOUDEN
TARKASTUSVIRASTO**

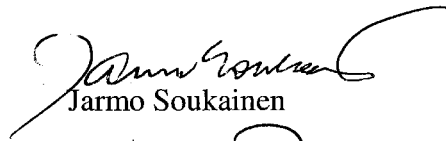
ISSN 1238-0296

VALTIONTALouden TARKASTUSVIRASTO
TARKASTUSKERTOMUS DNRO 294/54/04
17.8.2004

Valtiontalouden tarkastusvirasto on suorittanut vahvistamaansa tarkastussuunnitelmaan sisältyneen (nro 40203) sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuloksellisuusraportointia eduskunnalle koskeneen tarkastuksen.

Tarkastuksen perusteella tarkastusvirasto on antanut asiassa seuraavan sisältöisen tarkastuskertomuksen, joka lähetetään sosiaali- ja terveysministeriölle sekä valtiovarainministeriölle ja valtiontilintarkastajille.

Tarkastusneuvos

Jarmo Soukainen

Ylitarkastaja

Lassi Perkinen

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	7
RESUMÉ.....	9
1. JOHDANTO	11
2. TARKASTUSASETELMA.....	13
2.1 Tarkastuksen tavoite ja kohde.....	13
2.2 Tarkastuksen toteutus.....	14
3. TARKASTUSHAVAINNOT	16
3.1 Tavoitteet talousarvioesityksessä	16
3.1.1 Ohjeet ja määräykset.....	16
3.1.2 Yleiskuva sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta.....	17
3.1.3 Talousarviotavoitteiden analyysi.....	18
3.2 Raportointi kertomuksessa valtiovarain hoidosta ja tilasta.....	20
3.2.1 Ohjeet ja määräykset.....	20
3.2.2 Yleiskuva tilakertomuksesta.....	22
3.2.3 Tilakertomuksen sisällön analyysi.....	24
3.2.4 Hallinnonalan toimintakertomus	29
4. TARKASTUSVIRASTON KANNANOTOT.....	33
LÄHTEET	36
LIITTEET	38

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNON-
ALAN TULOKSELLISUUSRAPORTOINTI
EDUSKUNNALLE

Tarkastuksessa on arvioitu, antaako sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuloksellisuusraportointi eduskunnalle riittävät tiedot sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuloksellisuudesta. Pääasiallinen tarkastuskohde on ollut sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala käsittelevä luku hallituksen kertomuksessa valtiovarain hoidosta ja tilasta vuodelta 2003 (ns. tilakertomus). Tilakertomuksen ohella tarkastusaineistoina on käytetty sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan osuutta vuoden 2003 valtion talousarvioesityksessä sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toimintakertomusta vuodelta 2003.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuloksellisuusraportoinnin riittävyttä on arvioitu kolmen näkökulman ja kriteerin kautta. Ensimmäkin tarkasteltiin, vastaako tuloksellisuusraportointi niitä normeja, joita tilakertomuksen sisällöstä on annettu. Toiseksi tarkasteltiin, kerrotaanko tilakertomuksessa niiden tavoitteiden toteutumisesta, joita talousarvioesityksessä on esitetty sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Kolmantena, yleisempänä näkökulmana ja kriteerinä oli se vaatimus, että tilakertomuksen tulisi olla niin selkeä ja ymmärrettävä, että ulkopuolinen lukija ymmärtää, mihin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala on pyrkinyt, miten se on toiminut ja mitä se on saanut aikaan.

Tarkastuksen perusteella tilakertomuksen tiedot sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuloksellisuudesta eivät ole riittäviä. Tilakertomuksessa ei kattavasti raportoida niitä tietoja, joita kertomukselta on edellytetty. Tilakertomuksen perusteella ei myöskään saa selvää kuvaa talousarviossa asetettujen hallinnonalan tavoitteiden toteutumisesta. Kaiken kaikkiaan tilakertomuksesta ei välity lukijalle kovinkaan selkeää kuvaa siitä, miten tuloksellisesti – vaikuttavasti, taloudellisesti, tehokkaasti – sosiaali- ja terveysmi-

nisteriön hallinnonala on toiminut. Jossain määrin parempi kuva välittyy kansalaisten sosiaalisesta ja terveydellisestä hyvinvoinnista. Hallinnonalan toiminnan vaikutus tähän jää kuitenkin epäselväksi, sillä tavoitteiden, toiminnan ja vaikutusten yhteys on katkeileva.

Hallinnonalojen tuloksellisuustietojen ja erityisesti vaikuttavuustietojen esittämisen vaatimukset tiukentuvat vuonna 2005 valtion tilinpäätösuudistuksen vuoksi. Tässä tarkastuksessa tilinpäätösuudistuksen vaatimuksia ei vielä ole käytetty kriteereinä, mutta uudistus ei kuitenkaan sinänsä poista tarkastuksen tulosten käyttökelpoisuutta. Tilinpäätösuudistuksessa tuloksellisuuden käsitteet ja esittämistapa muuttuvat, mutta sisällöltään vaatimukset ovat olennaisesti samat: Valtioneuvoston ja hallinnon tulee raportoida eduskunnalle siitä, mitä talousarviossa myönnettyillä määrärahoilla on saatu aikaan ja miten hallinto on saavuttanut sille asetetut tavoitteet. Tässä tarkastuksessa arvioidun vuoden 2003 tilakertomuksen perusteella tilinpäätösuudistuksen tuomiin uusiin vaatimuksiin ei vielä pystyttäisi vastaamaan.

Tarkastuksen johtopäätösten kannalta on huomionarvoista, että sosiaali- ja terveysministeriö on jo vuonna 2002 ryhtynyt kehittämishankkeeseen tulosohjauksensa ja tuloksellisuusraportointinsa parantamiseksi. Kehittämishankkeen tulokset eivät kuitenkaan ole vielä näkyneet nyt tarkastuksen kohteena olleessa tilakertomuksessa.

Tarkastusvirasto on tarkastuksen perusteella esittänyt sosiaali- ja terveysministeriölle suosituksia hallinnonalan tavoitteenasettelun ja tuloksellisuusraportoinnin edelleen kehittämiseksi.

RESULTATRAPPORTERINGEN TILL RIKSDAGEN FRÅN SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Vid revisionen har utvärderats, huruvida resultatrapporteringen från social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde ger riksdagen tillräcklig information om resultatet på social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde. Det främsta föremålet för revisionen har varit det kapitel som behandlar social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde i regeringens berättelse angående statsverkets förvaltning och tillstånd år 2003 (den s.k. tillståndsberättelsen). Förutom tillståndsberättelsen har som revisionsmaterial använts social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområdes andel i budgetförslaget för år 2003 samt social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområdes verksamhetsberättelse för år 2003.

Tillräckligheten för resultatrapporteringen från social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde har bedömts utgående från tre synvinklar och kriterier. För det första granskades, huruvida resultatrapporteringen svarar mot de normer, som föreskrivits angående tillståndsberättelsens innehåll. För det andra granskades, huruvida i tillståndsberättelsen berättas hur de målsättningar har uppnåtts, vilka i budgetförslaget har uppställts för social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde. Det tredje, mera allmänna perspektivet och kriteriet var kravet, att tillståndsberättelsen bör vara så klar och begriplig, att en utomstående läsare förstår, vad social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde har syftat till, hur det har fungerat och vad det har åstadkommit.

På basis av revisionen är tillståndsberättelsens information om resultatet på social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde inte tillräcklig. I tillståndsberättelsen ges inte den övergripande information, som förutsätts av berättelsen. På basis av tillståndsberättelsen fås inte heller en klar bild av hur de i budgeten uppställda målen för förvalt-

ningsområdet har uppnåtts. Som helhet förmedlar tillståndsberättelsen inte åt läsaren någon särdeles klar bild av hur resultatrikt - verkningsfullt, lönsamt, effektivt - social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde har fungerat. En i viss mån bättre bild förmedlas av medborgarnas sociala och hälsomässiga välbefinnande. Hur förvaltningsområdets verksamhet har inverkat på detta förblir emellertid oklart, för sambandet mellan målsättningar, verksamhet och effekter är osammanhängande.

Kraven på presentation av förvaltningsområdenas lönsamhetsuppgifter och i synnerhet uppgifter om effekterna blir strängare år 2005 p.g.a. reformen av statens bokslut. Vid denna revision har bokslutsreformens krav ännu inte tagits som kriterier, men reformen som sådan innebär inte, att revisionens resultat inte vore relevanta. Med bokslutsreformen förändras begreppen och framställningssättet för resultatet, men till sitt innehåll är kraven väsentligen de samma: Statsrådet och förvaltningen skall rapportera till riksdagen om vad som har åstadkommit med de i budgeten beviljade anslagen, och hur förvaltningen har uppnått de för den uppställda målsättningarna. Den vid denna revision granskade tillståndsberättelsen för år 2003 skulle inte ännu kunna svara på de nya krav som bokslutsreformen innebär.

Beaktande slutledningarna av revisionen är det värt att märka, att social- och hälsovårdsministeriet redan år 2002 har inlett ett utvecklingsprojekt i syfte att förbättra sin resultatstyrning och resultatrapportering. Resultat av utvecklingsprojektet har emellertid inte ännu kommit till synes i den tillståndsberättelse som nu varit föremål för revision.

Revisionsverket har med anledning av revisionen åt social- och hälsovårdsministeriet framfört rekommendationer som syftar till att vidareutveckla måluppställandet och resultatrapporteringen på förvaltningsområdet.

---

1. JOHDANTO

Valtionhallinnon taloudellista ohjausta on 1990-luvun alkupuolelta muutettu siten, että hallinnon yksityiskohtaisempaa ohjausta on delegoitu eduskunnalta ja valtioneuvostolta ministeriöille ja tilivirastoille. Uudistuksilla on pyritty korostamaan valtion ylimpien päättävien elinten roolia laajempien suuntaviivojen vetäjänä ja tavoitteiden asettajana valtionhallinnolle. Samalla uudistuksilla on pyritty parantamaan johtamisen edellytyksiä ministeriöissä ja virastoissa.

Tavoitteiden asettamiseksi hallinnolle eduskunta, valtioneuvosto ja ministeriöt hallinnonalojensa ohjaajana tarvitsevat tietoa toiminnan tuloksellisuudesta. Tieto tehtyjen päätösten ja toimenpiteiden onnistumisesta tai epäonnistumisesta on perusta hallinnon toiminnan valvonnalle sekä uudelle tavoitteenasettelulle.

Eduskunta saa tietoa hallinnon toiminnan tuloksellisuudesta monia kautta. Eduskunnalla on yleinen oikeus saada valtioneuvostolta asioiden käsittelyssä tarvitsemansa tiedot. Eduskunnan valiokunnilla on perustuslain mukainen oikeus saada valtioneuvostolta tai asianomaiselta ministeriöltä selvitys toimialaansa kuuluvasta asiasta. Hallituksen esityksen perustelut jo sinänsä sisältävät usein laajan katsauksen käsillä olevasta aiheesta. Hallitus antaa eduskunnalle myös vuosittain tiedonantoja tai selontekoja. Eduskunnan valtiontilintarkastajat ja Valtiontalouden tarkastusvirasto antavat vuosittain eduskunnalle kertomuksen tarkastuksissa tehdyistä havainnoista.

Tuloksellisuustietojen kannalta tärkein eduskunnan saama kertomus on kuitenkin kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta, jonka hallitus antaa vuosittain eduskunnalle (ns. tilakertomus). Kertomuksen antaminen perustuu perustuslain (731/1999) 46 §:ään, jonka mukaan hallituksen tulee antaa vuosittain eduskunnalle kertomus valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta.

Hallinnon tuloksellisuudesta eduskunnalle annettuja tietoja on kritisoitu. Valtiovarainvaliokunta totesi vuoden 2002 tilakertomuksesta antamassaan mietinnössä (VaVM 22/2003), että vaikka tilakertomus on kehittynyt aikaisempaan verrattuna, tuloksellisuuden raportointi on edelleen epäyhtenäistä, raportoinnin syvyys vaihtelee hallinnonaloittain ja hallinnonalojen kuvauksissa näkökulmana on ollut, mitä hankkeita on toteutettu. Valiokunta totesi myös, että tulokselli-

suuden osatekijöille ei käytetä indikaattoreita, aikasarjat puuttuvat ja hallinnon sisäisestä tehokkuudesta välittyy päättäjille vain vähän tietoa.

Eduskunnan puhemiesneuvoston asettama kertomusmenettelytyöryhmä puolestaan esitti vuonna 2002 jättämässään mietinnössä, että tilakertomus tulisi muuttaa tilinpäätöskertomukseksi, jonka tulisi sisältää enemmän laadullista arviointitietoa ja kannanottoja sekä strategisesti keskeistä tietoa. Erityinen paino tulisi olla yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arvioinnissa.

Myös Valtiontalouden tarkastusvirasto on useissa tarkastuksissaan todennut, että tuloksellisuusraportoinnissa on huomattavasti parantamisen varaa niin yksittäisten tilivirastojen, kokonaisten hallinnonalojen että koko valtionhallintoa käsittelevän tilakertomuksen osalta¹.

Tuloksellisuustietojen kehittämiseksi on siis nähty selvää tarvetta. Hallitus antoi vuonna 2003 eduskunnalle esityksen laiksi valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta, jonka eduskunta myös hyväksyi (SK 56/2003, HE 56/2003). Yhtenä muutoksena on se, että tilakertomus korvataan valtion uusimuotoisella tilinpäätöskertomuksella. Tilinpäätöskertomukseen kuuluvat valtion tilinpäätös liitteineen sekä tärkeimmät tiedot valtiontaloudesta ja toiminnan tuloksellisuuden, erityisesti yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksestä. Ensimmäinen tilinpäätöskertomus annetaan vuonna 2005, jolloin kertomus käsittelee vuoden 2004 tietoja.

Tässä tarkastuksessa kohteena on ollut sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuloksellisuusraportointi. Tarkastuksen tavoitteena on ollut tuottaa tietoa siitä, missä määrin hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuodelta 2003 antaa riittävät tiedot sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuloksellisuudesta. Vaikka tilinpäätöskertomus tulee muuttamaan tuloksellisuustietojen esitystapaa vuodesta 2005 alkaen, uudistus ei kuitenkaan sinänsä poista tämän tarkastuksen tulosten käyttökelpoisuutta. Uudistuksessa tuloksellisuuden käsitteet ja esittämistapa muuttuvat, mutta sisällöltään vaatimukset ovat olennaisesti samat: Valtioneuvoston ja hallinnon tulee raportoida eduskunnalle siitä, mitä talousarviossa myönnetyillä määrärahoilla on saatu aikaan ja miten hallinto on saavuttanut sille asetetut tavoitteet.

---

¹ *Esim. VTV 1998, 2001, 2002a, 2002b, 2003a, 2003b, 2004 (ks. lähdeluettelo).*

2.

TARKASTUSASETELMA

2.1 Tarkastuksen tavoite ja kohde

Tarkastuksen kohteena on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuloksellisuusraportointi eduskunnalle. Tuloksellisuusraportoinnilla tarkoitetaan tässä erityisesti sosiaali- ja terveysministeriön osuutta hallituksen kertomuksessa valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 2003, joka on annettu eduskunnalle vuoden 2004 valtiopäivillä (K 10/2004 vp). Kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta, ns. tilakertomus, on perustuslain mukainen valtioneuvoston kertomus siitä, miten tuloksellisesti valtionhallinto on toiminut ja onnistunut tavoitteiden saavuttamisessa.

Tarkastuksen tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, missä määrin eduskunta on tilakertomuksessa saanut riittävät tiedot sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuloksellisuudesta. Tarkastuksen pääkysymyksenä on, onko sosiaali- ja terveysministeriön raportointi eduskunnalle riittävää.

Tarkastuksessa arvioidaan lyhyesti myös valtion talousarvioesitystä sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toimintakertomusta. Valtion talousarvioesitystä arvioidaan siksi, että talousarvion tavoitteiden ja tilakertomuksen tuloksellisuustietojen tulisi muodostaa looginen kokonaisuus. Talousarvioesityksessä tehtyä tavoitteenasettelua voidaankin pitää yhtenä onnistuneen tilakertomuksen edellytyksenä: Jos talousarvioesityksen tavoitteet ovat epäselviä, raportointiedellytykset tilakertomuksessa ovat huonot.

Hallinnonalan toimintakertomusta arvioidaan siksi, että tilakertomus kootaan hallinnonalan toimintakertomuksen perusteella. Hallinnonalan toimintakertomuksen laadintaa koskevan valtiovarainministeriön ohjeen (Valtiovarainministeriö 2001, muutos 2004) mukaan kunkin ministeriön tulee laatia tiivis yhteenveto hallinnonalansa tulostavoitteiden toteutumisesta valtiovarain hoidosta ja tilasta annettava hallituksen kertomusta varten. Hallinnonalan toimintakertomusta arvioidaankin tässä siitä näkökulmasta, olisiko ministeriöllä ollut helposti käytössään tietoja, jotka puuttuvat tilakertomuksesta mutta jotka olisivat selvästi tuoneet lisäarvoa tilakertomuksen raportointiin.

Tarkastusten johtopäätösten kannalta on huomionarvoista, että sosiaali- ja terveysministeriö on jo aiemmin pyrkinyt raportointinsa kehittämiseen. Vuoden 2002 alussa ministeriö julkaisi selvitysmiehen raportin ministeriön ja sen hallinnonalan raportoinnin kehittämisestä (STM 2002). Raportissa tarkasteltiin ministeriön ja alaisen hallinnon talous- ja tuloraportoinnin silloista tilaa, ongelmia ja kehittämismahdollisuuksia sekä tehtiin lukuisia ehdotuksia raportointijärjestelmän kehittämiseksi. Vaikka raportin päähuomio keskittyy hallinnonalan sisälle, sen kehittämis ehdotukset vaikuttavat myös ulkoiseen raportointiin. Eduskunnalle suunnatun tuloksellisuusraportoinnin osalta selvitysmiehen raportissa on merkittävää erityisesti hallinnonalan voimavarojen sekä saavutettujen tulosten tarkasteleminen ja niistä raportointi yhtenä kokonaisuutena. Tässä tarkastuksessa ei kuitenkaan ole voitu selvittää, missä määrin ministeriö on jo toteuttanut selvityshenkilön ehdotuksia raportointijärjestelmän kehittämiseksi.

Toinen tuloksellisuusraportointiin liittyvä kehittämishanke aloitettiin vuoden 2002 alussa, jolloin ministeriö asetti työryhmän täsmentämään ja vahvistamaan ministeriön roolia valtion talousarviossa ja tulosehdotuksissa. Työryhmän tehtäväksi annettiin mm. kehittää tuloksellisuustunnuslukuja valtion talousarviossa sekä varmistaa indikaattorien käyttöä toiminnan toteutumisen seurannassa, arvioinnissa ja kertomusten laadinnassa. Työryhmän raportti (STM 2002) sisälsi useita kehittämis ehdotuksia liittyen tavoitteiden asettamiseen, toiminnan seurantaan ja arviointiin sekä raportointiin tuloksellisuudesta. Kehittämis ehdotusten toteuttaminen on alkanut asteittain, mutta ne eivät ole vielä vaikuttaneet tämän tarkastuksen kohteena olleisiin vuoden 2003 talousarvioesitykseen ja vuotta 2003 käsitelleeseen tilakertomukseen.

2.2 Tarkastuksen toteutus

Tarkastus on toteutettu analysoimalla kirjallisia dokumentteja, erityisesti kertomusta valtiovarain hoidosta ja tilasta vuodelta 2003, valtion talousarvioesitystä vuodelle 2003 sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toimintakertomusta vuodelta 2003. Analyysin tukena on käytetty näiden asiakirjojen sisältöä koskevia säädöksiä.

Asiakirjoja on analysoitu sisällönanalyysillä. Analyysissä on käytetty malleja, joita on kehitetty aiemmissä tarkastusviraston tuloksellisuusraportointiin kohdistuvissa tarkastuksissa ja selvityksissä (ks. erityisesti VTV 2003b).

Tilakertomuksen tietojen riittävyttä tarkastellaan kolmen eri näkökulman ja kriteerin kautta. Ensinnäkin kriteerinä pidetään tilakertomuksen sisällöstä annettuja ohjeita ja määräyksiä, joista keskeisin on valtiovarainministeriön antama määräys². Toisena riittävyden kriteerinä ovat ne tavoitteet, joita sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle on talousarvioesityksessä esitetty: Tilakertomuksessa tulisi kertoa näiden tavoitteiden toteutumisesta. Kolmantena, yleisempänä riittävyden kriteerinä on se vaatimus, että tilakertomuksen tulisi olla niin selkeä ja ymmärrettävä, että ulkopuolinen lukija ymmärtää, mihin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala on pyrkinyt, miten se on toiminut ja mitä se on saanut aikaan.

Huomionarvoista on, että tarkastusvirasto tekee vuosittain kaikissa valtion tilivirastoissa vuositulintarkastuksen, jonka yhteydessä arvioidaan myös taloudellisuudelle ja tuottavuudelle asetettuja tavoitteita sekä raportointia tavoitteiden saavuttamisesta. Ministeriöiden vuositulintarkastuksessa arvioidaan myös hallinnonalan toimintakertomuksessa esitetyjä tietoja koko hallinnonalasta. Koska tilivirastojen vuositulintarkastuksissa valtiontalouden tarkastusvirasto tarkastaa tuloksellisuuden osatekijöistä erityisesti taloudellisuutta ja tuottavuutta, tässä tarkastuksessa on kiinnitetty erityishuomiota vaikuttavuustavoitteisiin ja niistä raportointiin.

Tarkastuskertomusluonnos on ollut kommentoitavana sosiaali- ja terveysministeriössä. Saadut kommentit on otettu huomioon lopullisessa kertomuksessa.

Tarkastuksen on tehnyt ylitarkastaja Lassi Perkinen ja sitä on ohjannut tarkastuspäällikkö Jarmo Soukainen.

---

² *Tietojen toimittaminen hallituksen kertomukseen valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 2003. Valtiovarainministeriön määräys 15.1.2004. VM 1/01/2004.*

3.

TARKASTUSHAVAINNOT

Tässä luvussa esitetään tarkastuksen havainnot. Luvussa 3.1 selvitetään, minkälaisia tavoitteita vuoden 2003 talousarvioesityksen sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa on esitetty. Luvussa 3.2 selvitetään, minkälaista sosiaali- ja terveysministeriön tuloksellisuusraportointi on ollut.

3.1 Tavoitteet talousarvioesityksessä

3.1.1 OHJEET JA MÄÄRÄYKSET

Talousarvioesityksen tavoitteiden läpikäynnissä kriteereinä on käytetty niitä normeja, jotka ohjaavat talousarvioesityksen sisältöä ja laadintaa. Näitä normeja ovat valtion talousarviosta annetut laki (483/1998) ja asetus (1243/1992), talousarvioehdotusten sekä toiminta- ja taloussuunnitelmien laadintaperiaatteista annettu Valtioneuvoston päätös (VNp 8.3.2001) sekä valtiovarainministeriön vuosittain antamat määräykset toiminta- ja taloussuunnitelmien sekä talousarvioehdotusten laadinnasta³. Tämän tarkastuksen kysymyksenasettelun kannalta normeissa ovat olennaisia lähinnä ne kohdat, joissa määritellään talousarvioesityksessä esitettävien tavoitteiden sisältöä. Vuotta 2003 koskien talousarvioesityksessä esitettäviltä tavoitteilta vaadittiin mm. seuraavaa:

- Tulostavoitteet on asetettava siten, että niiden perusteella ministeriö voi hyväksyä talousarvion toimeenpanoon liittyvät hallinnonalan sekä virastojen ja laitosten tulostavoitteet.
- Menot ryhmitellään hallinnonaloittain pääluokkiin. Pääluokkien perusteluissa esitetään mm. kuvaus tulostavoitteista.

---

³ Esimerkiksi vuotta 2003 koskien valtiovarainministeriön 10.4.2002 antama määräys "Toiminta- ja taloussuunnitelmien sekä talousarvioehdotusten laadinta"(TM 0206).

- Pääluokat jaetaan lukuihin tehtävien, tulosalueitten ja/tai hallinnon organisaatiorakenteen mukaan. Luvun perustelujen selvitysosassa esitetään mm. viraston tai laitoksen perustehtävät ja niihin liittyvät tulostavoitteet. Tulostavoitteet voidaan esittää tavoite- tasosta riippuen sanallisesti, suoritemäärinä tai taloudellisuutta, tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavina tunnuslukuina esim. tau- lukkona.
- Siirtomenomomenttien (30—69) perustelujen selvitysosassa tulisi esittää mahdollisuuksien mukaan eduskunnan päätöksentekoa tu- kevaa tietoa siirtomenoilla rahoitettavasta toiminnasta ja sen vai- kuttavuus-, tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteista.

Sosiaali- ja terveysministeriön talousarviotavoitteiden analyysi pe- rustuu näihin normeihin. Seuraavassa luvussa kuvataan kuitenkin ensin yleisellä tasolla sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaa.

3.1.2 YLEISKUVA SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN PÄÄLUOKASTA

Hallituksen esityksessä valtion talousarvioksi vuodelle 2003 esite- tään sosiaali- ja terveysministeriön pääluokalle määrärahaa yhteensä 8 470 miljoonaa euroa. Talousarvioesityksessä sosiaali- ja terveys- ministeriön pääluokka on jaettu 29 lukuun ja 63 momenttiin. Pääluo- kan määrärahaesityksen pituus on 72 sivua, mikä on talousarvioesi- tyksen toiseksi suurin sivumäärä maa- ja metsätalousministeriön jäl- keen.

Pääluokassa huomiota herättävää on kulutusmenojen pieni ja siir- tomenojen suuri osuus määrärahoista: Pääluokan yhteensä noin 8,5 miljardin euron määrärahoista on kulutusmenoja vain 2 % ja siirto- menoja 98 %. Määrärahoista 40 % on siirtomenoja kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille, 36 % siirtomenoja kunnille ja kuntayhtymille ja 20 % siirtomenoja talousarvion ulkopuolisille rahastoille ja kansaneläkelaitokselle.

Pääluokan luvut ovat määrärahoiltaan hyvin erisuuruisia: Suurin bruttomääräraha on 1 900 kertaa suurempi kuin pienin. Määrärahoil- taan suuria lukuja ovat erityisesti valtionosuus kuntien sosiaali- ja terveydenhuoltoon (2,97 mrd. €), eläkevakuutuksista johtuvat valtion menot (1,43 mrd. €), perhekustannusten tasaus (1,35 mrd. €) sekä valtionosuus sairausvakuutuslaista johtuviin menoihin (683 milj. €). Määrärahoiltaan pieniä lukuja ovat mm. valtion koulukodit (588 000

€), valtion mielisairaalat (607 000 €), tarkastuslautakunta (1 556 000 €) sekä työttömyysturvalautakunta (1 725 000 €).

Määrärahojen suuruuden lisäksi perustelujen pituus luvuittain vaihtelee, mutta vaihtelu ei aina ole suhteessa määrärahojen suuruuteen. Määrärahaltaan suurimmalle luvulle (33.32 kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto) on tosin esitetty pisimmät perustelut, noin 7 sivua. Toisaalta perhekustannusten tasaukseen kohdennettavaa 1,3 miljardin euron määrärahaa perustellaan vain sivun verran, mutta Säteilyturvakeskukselle esitetyn 11 miljoonan euron määrärahan perusteleminen käytetään kuusi sivua. Erityisesti virastojen ja laitosten perusteluosuuksien pituuteen vaikuttaa se, että maksullisen toiminnan laajuutta ja kustannusvastaavuutta kuvataan paljon tilaa vievinä taulukoina. Mainitussa Säteilyturvakeskuksen luvussa maksullisen toiminnan eri puolia valottavia taulukoita on yhteensä kahdeksan.

Yleisenä havaintona talousarvioesityksen sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta voidaan sanoa, että esitystä lukemalla on varsin vaikeata hahmottaa yleiskuvaa hallinnonalan toiminnasta, hallinnonalalle osoitettavien määrärahojen suuruudesta ja eri toimintoihin myönnettyjen määrärahojen suuruudesta suhteessa toisiinsa. Yleiskuvaa hämärtää erityisesti se, että lukuja on paljon ja määrärahojen suuruus luvuittain vaihtelee erittäin paljon. Lukijalle tämä näyttäytyy siten, että talousarvioesityksessä muutaman miljoonan euron ja jopa yli miljardin euron määräraha voivat saada lähes saman painoarvon. Talousarvioesityksen informatiivisuuden kannalta olisikin tarkoituksenmukaisempaa ryhmitellä määrärahoja harvempiin ja toiminnallisesti laajempiin lukuryhmiin. Tällainen esitystapa on nykyisin käytössä esimerkiksi kauppaja- ja teollisuusministeriön pääluokassa.

3.1.3 TALOUSARVIOTAVOITTEIDEN ANALYYSI

Talousarvioesityksessä esitetyt tavoitteet analysoitiin etukäteen muodostettujen mallikysymysten avulla. Kysymykset oli muodostettu talousarviossa esitettäviä tavoitteita säätelevistä normeista. Analyysin ensi vaiheessa kaikki sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan luvut käytiin läpi kysymyslistan avulla. Koska määrärahojen käyttötarkoitukset poikkeavat paljon toisistaan esimerkiksi sen mukaan, ovatko kyseessä virastojen kulutusmenot vai siirtomenot tai ovatko siirtomenot tarkoitettu yksityisille vai yhteisöille, analyysia tarkennettiin muodostamalla luvuista kolme ryhmää:

- Pääosin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan organisaatioihin ja yksiköihin liittyvät talousarvion luvut (33.01–33.14).
- Pääosin kotitalouksille ja kansaneläkelaitokselle myönnettäviin siirtomenoihin liittyvät talousarvioluvut (33.15–33.28).
- Pääosin kuntien ja muiden yhteisöjen siirtomenoihin liittyvät talousarvioluvut (33.32–33.92).

Analyysissa näistä kolmesta lukuryhmästä tehdyt havainnot on koottu liitteen 1 taulukoihin 1–3. Seuraavassa esitetään analyysistä selvimmän esiin nousseet havainnot.

Talousarvioesityksen sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan hyvänä puolena voi pitää sitä, että pääluvun selvitysosassa ja lähes kaikkien lukujen selvitysosassa viraston tai toiminnon perustehtävät kuvataan melko hyvin tai ainakin jossain määrin. Tämän vuoksi lukijan on talousarvioesityksen perusteella mahdollista saada jonkinlaisen yleiskuva siitä, mitä määrärahalla on aikomus tehdä. Esityksen hyvänä puolena on myös se, että sekä pääluvun että useimpien lukujen kohdalla toimintaympäristön muutokset on kuvattu melko hyvin tai ainakin jossain määrin.

Tulostavoitteiden esittämisen osalta pääluokan tavoitteet ovat erilaisia riippuen siitä, onko kyseessä virasto tai laitos vai siirtomeno. Virastojen ja laitosten kohdalla tulostavoitteita on esitetty lähes poikkeuksetta ja tulostavoitteet näyttävät myös johdetun yksikköjen perustehtävistä. Virastojen ja laitosten tulostavoitteet eivät kuitenkaan useinkaan vastanneet talousarvionormiston vaatimuksia.

Ensinnäkin tavoitekäsitteistö vaihtelee luvusta toiseen: Esityksessä esitetään vaikuttavuustavoitteiden lisäksi taloustavoitteita, taloudellisuustavoitteita, palvelutavoitteita ja paikoitellen myös kehittämistavoitteita. Toiseksi yksiköiltä puuttuvat usein tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteet, joskin joidenkin lukujen osalta palvelutavoitteet rinnastuvat tuottavuuteen (esimerkiksi valitusten käsittelyaika).

Vaikuttavuustavoitteet taas ovat usein, vaikuttavuustavoitteiksi nimittämisestä huolimatta, lähinnä viraston tai laitoksen toimintaa kuvaavia toiminnallisia tavoitteita. Esimerkiksi Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle on esitetty tupakan haittojen ehkäisyn osalta vaikuttavuustavoitteina ohjata ja tukea valvontaviranomaisia, varmistaa ravintoloiden savuttomia tiloja sekä varmistaa vähittäismyynnin omavalvontasuunnitelmien riittävä seuranta. Työterveyslaitoksen ammattitautien ja työhön liittyvien sairauksien ehkäisyn vaikuttavuustavoitteina mainitaan ammattitautipotilaiden tutkiminen, osallistuminen Terveys 2000 -hankkeen tulosten analyysiin

sekä allergioiden, tuki- ja liikuntaelinsairauksien sekä työperäisten syöpien ottaminen painopisteeksi. Molemmat laitokset kyllä tukevat ja toteuttavat omilla toimenpiteillään tupakan haittojen tai ammattitautien ehkäisyä, mutta näitä toimenpiteitä ei ole talousarvioesityksessä pystytty kytkemään toiminnan yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen.

Siirtomenojen kohdalla tulostavoitteita (vaikuttavuustavoitteita) on esitetty hyvin vähän. Erityisesti yksityisten henkilöiden sosiaaliturvaan liittyvissä siirtomenoissa, esimerkiksi perhekustannusten tasauksessa, työttömyysturvassa, eläkevakuutuksessa, sairausvakuutuksessa ja tapaturmavakuutuksessa, vaikuttavuustavoitteita ei ole esitetty juuri lainkaan. Myöskään kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi myönnettävissä määrärahoissa vaikuttavuustavoitteita ei juuri esitetä. Siirtomenoissa aitoa pyrkimystä tulostavoitteiden esittämiseen on ainoastaan terveyden edistämisen määrärahojen ja raha-automaattivastustusten kohdalla.

Talousarvioesityksen puutteena voi pitää myös heikkoa vertailutiedon käyttöä. Erityisesti vaikuttavuustavoitteiden osalta lukijalle ei avaudu, miten tavoite liittyy yksikön nykyiseen suoritustasoon tai yhteiskunnan tilaan. Tämä taas johtuu pitkälti siitä, että indikaattorien käyttö vaikuttavuustavoitteiden yhteydessä on vähäistä tai olematonta. Kun indikaattoreita ei käytetä, vaikuttavuuskehityksen osoittaminen jää sanalliselle tasolle.

Tavoitteiden toiminnallisuus ja indikaattorien puute merkitsevät myös sitä, että tavoitteiden toteutumista on vaikeata seurata. Seuranan vaikeus taas heijastuu siihen, missä määrin sosiaali- ja terveysministeriö pystyy myöhemmin raportoimaan tavoitteiden toteutumisesta eduskunnalle.

3.2 Raportointi kertomuksessa valtiovarain hoidosta ja tilasta

3.2.1 OHJEET JA MÄÄRÄYKSET

Hallituksen velvollisuus raportoida eduskunnalle vuosittain pohjautuu Suomen perustuslain (731/1999) 46 §:ään, jonka mukaan hallituksen tulee "antaa vuosittain eduskunnalle kertomus toiminnastaan sekä niistä toimenpiteistä, joihin se on eduskunnan päätösten johdosta ryhtynyt, samoin kuin kertomus valtiontalouden hoidosta ja ta-

lousarvion noudattamisesta". Tätä kertomusta on kutsuttu hallituksen kertomukseksi valtiovarain hoidosta ja tilasta (ns. tilakertomus).

Tilakertomuksen tietosisällöstä vastaavat asianomaiset ministeriöt. Kertomuksen kokoamisesta ja sisällön ohjeistamisesta puolestaan vastaa valtiovarainministeriö. Valtiovarainministeriö onkin vuosittain antanut ministeriöille määräyksen tietojen toimittamisesta tilakertomukseen. Vuoden 2003 kertomusta koskien tällainen määräys annettiin 15.1.2004.⁴

Määräyksessä todetaan, että ministeriöiden tulee laatia tilakertomukseen tiivis yhteenveto hallinnonalansa tulostavoitteiden toteutumisesta ja että yhteenvedon enimmäispituus on kymmenen sivua. Kertomuksen tulisi sisältää kultakin hallinnonalalta mm. toimintaympäristön ja tuloksellisuuden kuvaukset, tietoja valtion liikelaitoksista, valtionyhtiöistä ja valtion rahoituslaitoksista. Yleisenä vaatimuksena tilakertomuksen tiedoille on, että tiedot ovat oikeita, kattavia ja oikein painotettuja siten, että niistä rakentuu oikea ja riittävä kuva valtiontaloudesta ja tuloksellisuudesta.

Tämän tarkastuksen osalta olennaisimmat vaatimukset liittyvät tuloksellisuuden kuvaukseen. Määräyksen mukaan tuloksellisuuden kuvauksessa tulee "esittää talousarviossa mainitut hallinnonalan tavoitteet tulosalueittain ryhmiteltynä sopivalla tavalla politiikkalohkoihin sekä selvitys tavoitteiden toteutumisesta". Kuvaukseen tulee sisällyttää:

- pysyvät tulosindikaattorit
- vuosittaiset tulostavoitteet, niitä koskevat tunnusluvut ja tavoitteiden toteutuminen
- muut tulostavoitteiden mukaiset toimenpiteet
- toiminnan vaikuttavuus (yhteiskunnallinen ja asiakasvaikuttavuus), taloudellisuus ja tuottavuus sekä muu tuloksellisuus
- keskeiset suorit tiedot, tiedot suoritteiden määrästä, laadusta ja kustannuksista sekä
- maksullisen toiminnan kannattavuus: kustannusvastaavuuden samallinen analyysi tunnuslukuineen.

Muodollisten sisältövaatimusten lisäksi valtiovarainministeriön määräyksessä kehoitettiin ottamaan huomioon eduskunnasta annetut

---

⁴ *Tietojen toimittaminen hallituksen kertomukseen valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 2003. Määräys. Valtiovarainministeriö 1/01/2004. 15.1.2004.*

huomautukset tilakertomuksen sisältämistä tuloksellisuustiedoista (VaVM 22/2003). Määräyksen mukaan tämä tarkoittaa erityisesti sitä, että "tuloksellisuuden raportoinnissa tulee aiempaa perusteellisemmin kuvata, kuinka asetettuihin tavoitteisiin on päästy kertomusvuoden aikana." Lisäksi määräyksessä ministeriöitä kehoitettiin huomioimaan Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomusten, esimerkiksi tarkastuskertomuksen 52/2003 (VTV 2003b) havainnot, että tulosraportoinnin perusteella on ollut vaikea saada selkeää kuvaa tavoitteiden toteutumisesta.

3.2.2 YLEISKUVA TILAKERTOMUKSESTA

Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 2003 sisältää kuusi päälukua. Kahdessa ensimmäisessä luvussa käsitellään taloudellista kehitystä, talouspolitiikkaa ja valtiontaloutta. Kolmannessa luvussa esitetään katsaus kunkin hallinnonalan tuloksellisuuteen. Neljäntenä tilakertomuksen lukuna on ns. tilimuistutuskertomus, jossa hallitus raportoi niistä toimenpiteistä, joihin eduskunnan tekemät muistutukset valtiovarainhoidosta ja tilinpidosta aiemmilta vuosilta ovat antaneet aihetta. Tilimuistutuskertomus on siis jatkoa sille vuoropuhelulle, joka eduskunnan ja hallituksen välillä on käyty edellisen vuoden tilakertomuksen ja valtiontilintarkastajain kertomuksen pohjalta. Viidentenä tilakertomuksen päälukuna esitetään hallituksen vastaukset eduskunnan talousarviolausumiin. Kuudes luku sisältää katsauksen verojärjestelmän kautta annettavaan tukeen.

Tämän tarkastuksen kannalta tilakertomuksen olennaisin luku on kolmas luku, jossa käsitellään hallinnon tuloksellisuutta. Kolmannessa luvussa on 15 alalukua: yksi kullekin ministeriölle, yksi valtiontalouden tehokkuutta ja tuottavuutta käsittelevä luku sekä yksi valtion henkilöstön tilaa käsittelevä luku.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalasta kertovassa alaluvussa on 14 sivua. Tekstin ohella esitetään 4 kuviota ja 11 taulukkoa. Luvussa on useita otsikoita ja alaotsikoita, joita ei ole numeroitu. Otsikkotyyleistä päätellen pääluku on jaettu kuuteen alalukuun, jotka ovat: Toimintaympäristö, Hallinnonalan strategiset tavoitteet, Sosiaali- ja terveyspolitiikan tulokset, Hallinnonalan maksullinen toiminta, Raha-automaattiyhdistys ja Alko Oy.

Alaluvuista tärkein on luonnollisesti Sosiaali- ja terveyspolitiikan tulokset, joista raportoidaan 11 sivulla. Toimintaympäristöstä ja hallinnonalan strategisista tavoitteista kerrotaan yhteensä yhdellä sivul-

la. Hallinnonalan maksullisesta toiminnasta, Raha-automaattiyhdistyksestä ja Alko Oy:stä raportoidaan yhteensä kahdella sivulla.

Alaluvut on edelleen jaettu toisen ja kolmannen tason alalukuihin. Otsikoita ja lukuja on melko paljon eikä niitä ole numeroitu, vaan eroteltu tekstityylillä. Tämän vuoksi lukijan vaikea hahmottaa otsikoinnin logiikkaa ja tekstin jäsentymistä eri otsikoiden alle.

Sosiaali- ja terveystalouden tulokset -luvun otsikot on esitetty Taulukossa 1 alla. Taulukosta näkee, että kun otsikot on koottu yhteen, esittämisjärjestys vaikuttaa jokseenkin loogisesti etenevältä. Otsikoiden mukaan tärkeimmät raportointikohteet ovat toimeentuloturva sekä sosiaali- ja terveyspalvelut. Terveystalouden nostaminen omaksi toisen tason otsikokseen lienee tapahtunut epähuomiossa, sillä se kuuluisi sosiaali- ja terveydenhuolto -otsikon alle.

Taulukko 1. Sosiaali- ja terveystalouden tulokset –luvun otsikot

---

SOSIAALI- JA TERVEYSTALOUDEN TULOKSET

Sosiaaliturvan kustannukset ja rahoitus

    Kotitalouksien tulot ja tulonjako

Toimeentuloturva

    Työttömyysturva

    Sairausturva

    Eläketurva

Sosiaali- ja terveydenhuolto

    Sosiaalipalvelut

    Toimeentulotuki

    Sosiaalityö

    Vanhusten palvelut

    Vammaisten palvelut

    Syrjäytymisen ehkäisy

    Päihdepolitiikka

Terveydenhuolto

    Kuntoutus

Perhepolitiikka

Työolot ja työsuojelu

Naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistäminen

3.2.3 TILAKERTOMUKSEN SISÄLLÖN ANALYYSI

Tilakertomuksen sisältöä analysoitiin kolmesta näkökulmasta. Ensimmäkin tilakertomuksen sisältöä vertailtiin valtiovarainministeriön antamaan määräykseen tilakertomukseen sisällytettävistä tiedoista. Tarkoituksena oli selvittää, vastaako tilakertomuksen sisältö siitä annettuja määräyksiä. Yhteenveto tämän analyysin tuloksista on esitetty liitteen 1 taulukossa 4.

Toiseksi tilakertomusta tarkasteltiin vertaamalla tilakertomuksen tietoja talousarvioesityksessä esitettyihin tavoitteisiin. Tarkoituksena oli selvittää, onko tilakertomuksessa kerrottu talousarvioesityksessä esitettyjen tavoitteiden toteutumisesta.

Kolmanneksi kertomus käytiin läpi vielä luokittelemalla teksti sen mukaan, mitä asioita kertomuksessa käsitellään ja missä määrin siinä kerrotaan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuloksista, tavoitteista, toiminnasta vai yleisesti toimintaympäristöstä. Tämän vapaamuotoisemman luennan ja tekstistä lähtevän luokittelun sekä edellä mainittujen analyysien perusteella pyrittiin muodostamaan kokonaiskuva siitä, missä määrin tilakertomus antaa oikean ja riittävän kuvan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuloksellisuudesta. Ihannelatana pidettiin sitä, että tilakertomus lukemalla lukijalle jää selvä kuva siitä, mihin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala on pyrkinyt, mitä tavoitteita sillä on ollut, mitä hallinnonala on tehnyt tavoitteiden saavuttamiseksi ja minkälaisia vaikutuksia hallinnonala on toiminnallaan saanut aikaan.

Toimintaympäristö ja strategiset tavoitteet

Tilakertomuksessa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalasta siis raportoidaan 14 sivulla, josta 1 sivu käytetään toimintaympäristön ja strategisten tavoitteiden esittämiseen.

Toimintaympäristön kuvaus on hyvin lyhyt, yhdeksän virkettä. Kuvauksessa mainitaan mm. sosiaalimenojen kokonaiskehitys, työuran pituus, syrjäytymisriski, palvelujen kysyntä, työolot sekä Euroopan unionin vaikutus sosiaalipolitiikkaan. Kuvausta voidaan pitää määräyksen mukaisena, joskin varsin lyhyenä. Toisaalta toimintaympäristöön liittyviä seikkoja tuodaan esiin myös tuloksellisuuden kuvauksen lomassa, jolloin toimintaympäristöä kuvataan mm. sosiaalimenojen kokonaiskehityksen, ihmisten työuran, palvelujen kysynnän ja työolojen kehittymisen kautta. Myös lainsäädäntömuutoksia selvitetään tuloksellisuuden kuvauksen ohessa.

Toimintaympäristön kuvaukseen liittyvistä merkittävistä investoinneista ja yhteistyösopimuksista ei kerrota. Tässä tarkastuksessa ei ole käyty läpi esitettyjen tietojen oikeellisuutta, vaan oletettu, että hallinnonalalla ei ole ollut merkittäviä investointeja ja yhteistyösopimuksia. Kansainvälisestä toiminnasta mainitaan lyhyesti sosiaali- poliittisten linjausten merkityksestä Euroopan Unionin tasolla.

Hallinnonalan tavoitteet esitellään luettelemalla neljä sosiaali- ja terveyspolitiikan strategista tavoitetta: (1) Terveystyön edistäminen, (2) työelämän vetovoiman lisääminen, (3) syrjäytymisen ehkäisy ja hoito sekä (4) toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva. Tavoitteet ovat samat kuin talousarvioesityksessä.

Neljän strategisen tavoitteen lisäksi tavoiteosassa luetellaan 13 "keskeistä tulosaluekohtaista erityistavoitetta". Lisäksi mainitaan, että lapsiperheiden hyvinvointia ja sukupuolten välistä tasa-arvoa "hallitusohjelman painotusten mukaisesti korostettiin".

Tavoitteet eroavat jossain määrin talousarvioesityksen tavoiteluettelossa. Talousarvioesityksessä ministeriön luvun (33.01) selvitysosassa lueteltiin yhteensä 23 tavoitetta, joista neljä "korostuvat kaikkien tulosalueiden toiminnassa" ja joista 19 oli "tulosaluekohtaisia erityistavoitteita".

Tilakertomuksessa mainitaan vain 14 tavoitetta talousarvioesityksen 23 tavoitteesta. Yhdeksää talousarviossa esitettyä "tulosaluekohtaista erityistavoitetta" tai "ministeriön kaikkien tulosalueiden toiminnassa korostuvaa" tavoitetta ei mainita. Puuttuvia tavoitteita ovat mm. Terveys 2015-kansanterveysohjelman toteuttaminen, työsuojelustrategian sisältämien toimintalinjausten toteuttaminen, sosiaaliturvan rahoitusta selvittäneen sosiaalimenotoimikunnan periaatelinjausten konkretisointi, hallinnonalan tulohajautuksen kehittäminen sekä asumisperusteisen sosiaaliturvan selkeyttäminen EU-lainsäädäntöön.

Tilakertomuksessa ei kerrota määrärahojen ja tuloarvioiden ylityksistä tai alituksista sanallisesti, vaikkakin tiedot sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan käytävissä olleista määrärahoista ja niiden käytöstä vuonna 2003 on esitetty taulukossa sosiaali- ja terveyspolitiikan tulokset -luvussa. Taulukosta ilmenee, kuinka paljon määrärahaa siirtyy seuraavalle vuodelle. Pääluokassa on eräitä suhteellisesti huomattavia siirtoja. Luvusta 33 (eräät sosiaali- ja terveydenhuollon menot) siirtyy 61 % käytössä olleista määrärahoista, Lääkelaitokselta 54 %, Valtion mielisairaaloilta 50 %, Valtion koulukodeilta 38 %, terveyden edistämisen määrärahasta 32 %. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselta 22 % ja sosiaali- ja

terveysministeriöltä 19 %. Näiden kuuden luvun yhteenlaskettu siirtävä erä on 37 milj. €.

Sosiaali- ja terveystalouden tulokset

Tämän tarkastuksen varsinainen analyysikohde on se tilakertomuksen osa, jossa kerrotaan sosiaali- ja terveystalouden tuloksista. Analyysistä tehtynä yleisenä päätelmänä voidaan todeta, että sosiaali- ja terveysministeriön osuus tilakertomuksessa ei kovin hyvin täytä tilakertomuksesta annetun määräyksen vaatimuksia. Yhteenveto tilakertomuksen sisällön analyysin tuloksista on esitetty liitteen 1 taulukossa 4. Seuraavassa tärkeimmät havainnot kuvataan tiivistetysti.

Tilakertomuksen tietojen riittävyttä tarkasteltiin ensin vertailemalla tilakertomuksessa käsiteltyjä asioita niihin tehtäviin, joita sosiaali- ja terveysministeriölle on määritelty valtioneuvoston asetuksessa sosiaali- ja terveysministeriöstä (SK 759/2003). Asetuksessa sosiaali- ja terveysministeriölle on määritelty 15 tehtäväryhmää. Tilakertomuksesta selvitettiin, kerrotaanko siinä kattavasti ministeriölle määritellyistä tehtävistä. (Asetuksessa mainitut tehtävät ja tekstianalyysin tulokset on esitetty kokonaisuudessaan liitteen 1 taulukossa 5).

Tekstin määrän suhteen tilakertomus painottuu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan olennaisimpiin asioihin: sosiaaliseen ja terveydelliseen hyvinvointiin, sosiaali- ja terveystalouteihin sekä toimeentuloturvaan. Suurin osa tekstistä käsittelee näitä teemoja. Muista asetuksessa mainituista tehtävistä käsitellään myös työsuojelua, alkoholi- ja huumausaineasioita, lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia, Raha-automaattiyhdistyksen tuoton jakamista sekä lääkahuoltoa. Myös naisten ja miesten tasa-arvoasiat sekä työterveyshuolto mainitaan lyhyesti.

Asetuksessa mainituista tehtäväalueista jäävät kokonaan käsittelemättä vakuutustoiminnan säätely, maatalousyrittäjien lomituspalvelut, terveydensuojelu (ml. säteilyhaittojen, kemikaalien ja geeniteknologian valvonta) sekä Kansaneläkelaitoksen asiat. Kansaneläkelaitoksen toimintaa tosin sivutaan, koska tilakertomuksessa kerrotaan laitoksen toimeenpanemista toimeentuloturvaetuuksista. Kansaneläkelaitoksen toiminnan arviointi ei sinänsä kuulu sosiaali- ja terveysministeriölle, koska laitos on eduskunnan suoran valvonnan alainen.

Tilakertomus siis keskittyy ministeriön tärkeimpiin tehtäväalueisiin, mutta osa ministeriön sinänsä merkittävistä tehtävistä jää käsittelemättä. Joidenkin asiakokonaisuuksien käsittelemättä jääminen voi johtua osittain siitä, että tilakertomuksen tuloksellisuuden kuvaukses-

sa ei ole esitetty talousarvion tavoitteita tulosalueittain. Tilakertomuksen alussa tosin luetellaan "hallinnonalan strategiset tavoitteet" sekä "keskeiset tulosaluekohtaiset erityistavoitteet" Tämän jälkeen tavoitteet eivät kuitenkaan ole selkeästi tekstissä esillä eivätkä tuloksia esitellä eksplikoidusti tulosalueittain. Jonkinlaista tulosalueittaista ryhmittelyä tilakertomuksen tulokset -luvussa on, kuten edellä esitetyistä Taulukosta 1 (s. 23) voi nähdä.

Tilakertomuksen tuloksellisuuden kuvauksessa ei ole ylipäänsä selkeästi selvitetty tavoitteiden toteutumista. Vaikka hallinnonalan strategiset tavoitteet on periaatteessa lueteltu alussa selvästi, niihin ei enää selvästi palata myöhemmässä tekstissä eikä niiden toteutumista raportoida selvästi. Joitakin yksittäisiä tavoitteita ja tuloksia on toki esitetty tulosten tai yhteiskunnan tilan kuvauksen yhteydessä.

Tilakertomuksessa ei myöskään ole selvää vertailua talousarvioesityksen alustaviin tulostavoitteisiin. Osasyynä tähän on se, että talousarvioesityksessä olevia varsinaisia tulostavoitteita on vaikeata hahmottaa strategisten tavoitteiden, tulosaluekohtaisten erityistavoitteiden, kehittämistavoitteiden ja toiminnallisten tavoitteiden joukosta. Tulosten tai yhteiskunnan tilan kuvauksen yhteydessä on toki esitetty yksittäisiä tavoitteita, mutta tavoitteiden esittäminen tulosten kuvausten yhteydessä ei ole mitenkään systemaattista ja kattavaa vaan pikemminkin poikkeuksellista.

Tuloksellisuuden kuvauksessa ei myöskään ole esitetty pysyviä tulosindikaattoreita tai tunnuslukuja, koska tällaisia ei ole ollut käytössä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla. Tästä syystä on myös vaikea seurata toiminnan ja tuloksellisuuden kehittymistä.

Yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta tai asiakasvaikuttavuudesta kerrotaan tilakertomuksessa niukasti. Kertomuksessa kyllä kuvataan kansalaisten sosiaalista tai terveydellistä hyvinvointia, mutta tilan kuvausta ei ole yhdistetty hallinnonalan strategioihin, tavoitteisiin tai toimintaan. Esimerkkejä harvoista vaikuttavuuskuvauksista ovat:

"Suomalainen sosiaaliturva oli -- kustannustehokasta. -- EU-maihin nähden keskimääräistä alemmilla kustannuksilla voitiin tarjota koko väestölle kohtuulliset sosiaali- ja terveyspalvelut sekä toimeentuloturva."

"Sekä vaihdosta halvempaan lääkkeeseen että lääkkeiden hintojen laskusta koitui säästöjä asiakkaalle ja lääkekorvausmenoihin yhteensä 63 milj. euroa."

"Asunnottomuustilanne helpottui kertomusvuonna. Hallitusohjelman asunnottomuuden vähentämistavoitetta on toteutettu lisäämällä sosiaalipalveluna järjestetyn tuki- ja palveluasumisen tarjontaa --. Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta osoitettiin pääkaupunkiseudun asunnotto-

muusohjelman toteuttamiseen yhteensä 11,2 milj. euroa. Avustusten turvin voitiin käynnistää lähes 600 asunnon rakentaminen tai hankinta."

Tuloksellisuuden osatekijöitä ovat vaikuttavuuden lisäksi taloudellisuus ja tuottavuus. Näistä annetut tiedot tilakertomuksessa ovat hyvin vähäiset, sillä kertomuksessa esitetään vain muutamia tuottavuustietoja. Esimerkkinä tuottavuustiedosta on se, että 25 miljoonan euron valtionavustuksella tutkimus- ja hoitajajoukkojen purkamiseen tuotettiin 80 000 poliklinikkakäyntiä ja 29 000 tutkimus- ja hoitotoimenpidettä. Hieman epäsuoremmin tuottavuudesta esitetään, että erikoissairaanhoidon menot kasvoivat lähes 6 %, mutta poliklinikkakäynnit pysyivät edellisen vuoden tasossa ja leikkaustoimenpiteet vähenivät hieman – tuottavuus siis heikkeni.⁵

Keskeisiä suoritettuja raportoidaan jossain määrin. Taulukoissa kuvataan toimeentuloturvaetuksien saajia, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon toimintaa ja vanhuspalvelujen kattavuutta. Sanallisesti mainitaan mm. vammaisten palvelujen kysynnän kasvusta.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuudesta esitetään tunnuslukuja sekä sanallinen analyysi. Kuvauksessa kerrotaan maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset, kasvu edelliseen vuoteen sekä ylijäämä, joka oli 1,4 miljoonaa euroa. Ylijäämään vaikuttavia tekijöitä ei kerrota, vaan tekstissä ainoastaan mainitaan, että "suuri muutos johtui pääasiassa Lääkelaitoksen, Säteilyturvakeskuksen ja Kansanterveyslaitoksen maksullisen toiminnan alijäämien muuttumisesta ylijäämäisiksi". Alijäämän muutosta ylijäämäksi olisi ollut tarpeen selittää tarkemmin. Muutoin kuvausta maksullisesta toiminnasta voidaan pitää riittävänä ottaen huomioon tilakertomuksen ensisijainen tehtävä hallinnonalan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kuvaajana.

Kaiken kaikkiaan tilakertomuksen tuloksellisuustietojen perusteella ei saa kovinkaan selkeää kuvaa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tavoitteista, toiminnasta, tavoitteiden toteutumisesta tai toiminnan vaikuttavuudesta. Tuloksellisuutta kuvataan ylipäänsä melko vähän eikä tuloksellisuutta aina selvästi eroteta toimintaympäristön kuvauksesta. Tuloksellisuuden kuvaus ei ole sikälikään kattava, että kaikista ministeriön tehtävistä ei kerrota eikä useista talousarviossa esitetyistä tavoitteista mainita juuri mitään. Myös se, miten hyvin hallinnonala on edennyt neljän strategisen päämääränsä toteut-

---

⁵ *Huomionarvoista on, että tuottavuus- ja suoritettiedot kertovat ennen kaikkea kuntien ja kuntayhtymien toiminnasta.*

tamisessa, jää melko avoimeksi. Edelleen tilakertomuksesta puuttuu tieto hallinnonalan taloudellisuudesta, tehokkuudesta ja tuottavuudesta. Jossain määrin parempi kuva välittyy kansalaisten sosiaalisesta ja terveydellisestä hyvinvoinnista. Kaiken kaikkiaan tavoitteiden, toiminnan ja vaikutusten yhteys on tekstissä katkeileva ja hajanainen.

3.2.4 HALLINNONALAN TOIMINTAKERTOMUS

Tilakertomuksen lisäksi tarkastuksessa arvioitiin hallinnonalan toimintakertomusta. Arvioinnin tarkoituksena oli selvittää, sisältääkö hallinnonalan toimintakertomus tietoja, jotka olisivat voineet rikastuttaa tilakertomuksen sisältöä. Käytännössä tilakertomus laaditaan hallinnonalakertomuksen pohjalta, sillä hallinnonalan toimintakertomuksen tulee talousarvioasetuksen 65 §:n mukaan sisältää samantyyppisiä tuloksellisuustietoja kuin tilakertomuksen. Valtiovarainministeriön määräyksessä hallinnonalan toimintakertomuksen laadinnasta todetaankin, että "kunkin ministeriön tulee laatia tiivis yhteenvedo hallinnonalansa tulostavoitteiden toteutumisesta Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta -kirjaa varten".

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonalan toimintakertomus vuodelta 2003 on selvästi tilakertomusta laajempi, noin 70 sivua. Toimintakertomuksessa on kuusi lukua: Ympäristön muutokset, Hallinnonalan strategiset tavoitteet, Sosiaali- ja terveystieteiden politiikka vuonna 2003, Ministeriön oma toiminta, Virastojen ja laitosten toiminta sekä Muu toiminta.

Hallinnonalan toimintakertomuksesta saa tilakertomuksesta selvimmän kuvan hallinnonalan toiminnasta. Tämä johtuu pitkälti siitä, että toimintakertomuksessa on lyhyet kuvaukset sekä ministeriön omasta toiminnasta että hallinnonalan virastojen ja laitosten toiminnasta. Laajemman sivumäärän ja useiden taulukoiden ja kuvioiden vuoksi toimintakertomuksesta saa tilakertomusta laajemman ja yksityiskohtaisemman kuvan myös sosiaaliturvan ja sosiaali- ja terveyspalvelujen tilasta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista.

Laajuudestaan huolimatta toimintakertomuksen tuloksellisuuden kuvaus ei olennaisesti poikkea tilakertomuksesta vastaavasta. Hallinnonalan toimintakertomuksessa on tilakertomuksen tavoin varsin harvoin pystytty kuvaamaan selvästi asetettujen tavoitteiden saavuttamista tai yhdistämään hallinnonalan toiminta toiminnan seurauksiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin. Ongelmina ovat myös tavoitteiden väljyys ja tavoitetason epämääräisyys.

Esimerkkinä vaikuttavuuden esittämisen ongelmista on syrjäytymisen ehkäisy. "Syrjäytymisen ehkäisy ja hoito" on yksi ministeriön neljästä strategisesta tavoitteesta ja syrjäytymisen ehkäisyn toimenpiteitä kuvataan yhtenä sosiaalipalvelujen osana.

Kuvauksessa syrjäytymisen ehkäisyn toimenpiteistä kerrotaan velkaantumisen estämisestä, mm. velkasovinto-ohjelman toimeenpanosta ja sosiaalisesta luototuksesta, sekä asunnottomuuden vähentämisestä. Lisäksi esitetään tunnuslukutaulukko, jossa luetellaan köyhien, työttömien, pitkäaikaistyöttömien ja ulosottovelallisten henkilöiden määriä sekä velkajärjestelyhakemusten ja ulosottoon saapuneiden yksityisoikeudellisten saatavien määriä. Myös köyhyysriskistä kerrotaan, mutta toimintakertomuksen eri osassa, osana kotitalouksien tuloja ja tulonjakoa. Suomen köyhyysriskiä verrataan EU-maihin, mutta köyhyden vähentämisen tavoitteista tai toimintapolitiikasta köyhyden vähentämiseksi ei varsinaisesti kerrota.

Vaikka syrjäytymisen ehkäisy ja hoito ovat strategisia tavoitteita, toimintakertomuksessa ei kuitenkaan selvästi kerrota, mitä konkreettisia tavoitteita ja tavoitetasoja ministeriö on asettanut syrjäytymisen ehkäisylle. Kertomuksesta ei myöskään selviä, mitkä ovat tärkeimmät toimintapolitiittiset ohjelmat syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja hoitamiseksi. Toimintakertomuksessa mainitaan kyllä velkasovinto-ohjelman jatkaminen, sosiaalisen luototuksen käynnistäminen sekä asunnottomuusohjelman toteuttaminen, jotka kaikki ovat olleet jollain lailla ajankohtaisia vuonna 2003. Nämä toimet eivät kuitenkaan liene hallinnonalan keskeisimpiä toimia syrjäytymisen hoidossa, eikä niistä kertominen vielä luo kovinkaan hyvää kokonaiskuvaa syrjäytymisen ehkäisemisen toimenpiteiden onnistumisesta.

Kuvausta syrjäytymisen ehkäistystä voidaan pitää esimerkkinä myös kertomuksen vuotuisuudesta juontuvasta ongelmasta. Syrjäytymisen ehkäisy on sosiaali- ja terveysministeriön strateginen tavoite joka ei muutu vuosittain. Tavoitteen saavuttamiseksi toteutettavat toimet ovat myös useampivuotisia, erityisesti jos toimet ovat lainsäädännön muutoksia tai muita hallinnon toimintaan rakenteellisesti vaikuttavia tekijöitä.

Tilakertomus ja toimintakertomus ovat vuosittain annettavia kertomuksia, joten on selvää, että kyseisen vuoden ajankohtaiset ilmiöt ja hankkeet painottuvat kertomusten sisällössä. Toisaalta kyseisen vuoden tapahtumien esitleminen kertomuksissa saattaa johtaa siihen, että kertomuksissa raportoidaan toteutetuista pienemmistä toimista, jolloin taustalla oleva laajempi strategia jää piiloon.

Toimintavuoden tapahtumien painottaminen näyttääkin johtaneen ainakin sosiaali- ja terveysministeriön tapauksessa siihen, että tila- ja toimintakertomuksessa kerrotaan varsin runsaasti erilaisten ohjelmien, lainsäädäntötoimien ja hankkeiden valmistelusta, suunnittelusta tai toteuttamisen aloittamisesta. Nämä hankkeet ovat toki hallinnonalan toimintaa ja jopa keskeisiä hallinnonalan työkaluja tavoitteiden toteuttamiseksi, mutta niiden aloittamisesta tai valmistumisesta kertominen ei vielä sinänsä kerro toiminnan tuloksellisuudesta. Itse asiassa näiden toimien vaikutukset hallinnonalan tuloksellisuuteen sijoittuvat pääasiassa talousarviovuoden jälkeiseen aikaan. Alla on esimerkkinä listattu sellaisia toimintakertomuksessa mainittuja toimia, ohjelmia ja hankkeita, joiden vaikutukset näkyvät vasta seuraavina vuosina:

- sairausvakuutuksen rahoituksen uudistamisen valmistelu
- yksityisalojen eläkkeiden kehittämistä koskeva laaja uudistus, jonka pääosa tulee voimaan vuoden 2005 alusta
- selvityshenkilö laatimaan ehdotukset toimenpiteiksi omaishoidon kehittämiseksi
- periaatepäätös alkoholipolitiikan linjauksista lokakuussa 2003
- huumausainepoliittinen toimenpideohjelma 2004–2007
- valmistelut koti- ja vapaa-ajan turmien ehkäisyyn vastuuyksikön perustamiseksi
- Valtakunnallinen Veto-ohjelma käynnistettiin työelämän veto-voiman ja työikäisen väestön työ- ja toimintakyvyn edistämiseksi.

Vaikka kaikki mainitut hankkeet ja uudistukset ovat olennaisia ja tärkeitä hallinnonalan toimia, tuloksellisuusraportoinnin kannalta olisi olennaista myös kytkeä nämä toimet tiiviimmin siihen ketjuun, jonka pitäisi johtaa hallinnonalan strategioista ja tavoitteista toiminnan kautta tuloksellisuuteen. Nykyisessä hallinnonalakertomuksessa sinänsä selkeästi ilmaistujen strategisten tavoitteiden muuntaminen seurattaviksi tavoitteiksi on epäselvää ja strategioiden muuntaminen konkreettiseksi toiminnaksi näkymätöntä. Ajankohtaisten seikkojen painottamisen lisäksi raportoinnissa tulisi näkyä se, ovatko aiemmin valitut toimintapolitiikat ja toteutetut toimet olleet tuloksellisia.

Hallinnonalakertomuksen ongelmana sen käyttökelpoisuuden kannalta on myös arvioivien ja arvottavien näkökantojen puuttuminen sekä se, että epäonnistumisia ei juuri mainita. Selvimmät arvioivat kannanotot ovat ministeriön kansliapäällikön allekirjoittamassa kertomuksen saatteessa. Saatteessa mm. todetaan, että "väestön ter-

veys- ja sosiaaliturva kehittyivät myönteisesti hallitusohjelman tavoitteiden suuntaan" ja että "hallinnonala selvisi kiitettävästi toimintavuodelle asetetuista tavoitteista". Näitäkään arvioita ei kuitenkaan selvästi konkretisoida esittämällä selkeästi tavoitteet ja vertailemalla tavoitteita, toimintaa ja aikaansaatuja tuloksia.

4.

TARKASTUSVIRASTON KANNANOTOT

Tämän tarkastuksen tavoitteena on ollut tuottaa tietoa siitä, onko eduskunta saanut hallituksen kertomuksesta valtiovarain hoidosta ja tilasta riittävät tiedot sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuloksellisuudesta.

Vastauksena tarkastuskysymykseen voidaan sanoa, että tilakertomuksen tiedot sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuloksellisuudesta eivät ole riittäviä. Tilakertomuksessa ei kattavasti raportoida niitä tietoja, joita valtiovarainministeriön määräyksessä edellytetään. Tilakertomuksen perusteella ei myöskään saa selvää kuvaa talousarviossa asetettujen hallinnonalan tavoitteiden toteutumisesta. Tilakertomuksen tiedot eivät myöskään täysin kata ministeriön tehtäväkenttää. Kaiken kaikkiaan tilakertomuksesta ei välity lukijalle kovinkaan selkeää kuvaa siitä, miten tuloksellisesti – vaikuttavasti, taloudellisesti, tehokkaasti – sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala on toiminut. Jossain määrin parempi kuva välittyy kansalaisten sosiaalisesta ja terveydellisestä hyvinvoinnista. Hallinnonalan toiminnan vaikutus tähän jää kuitenkin epäselväksi, sillä tavoitteiden, toiminnan ja vaikutusten yhteys on katkeileva.

Tilakertomuksen selvimpänä puutteena voi pitää sitä, että kertomus ei anna selvää kuvaa hallinnonalalle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta. Vaikka kertomuksen alussa tavoitteita on sinänsä selvästi lueteltu, tavoitteisiin ei enää selvästi palata myöhemmässä tekstissä, tavoitteiden toteutumisesta ei selvästi raportoida eikä selviä vuotuisia tulostavoitteita tai niihin liittyviä tunnuslukuja esitetä.

Kun kertomuksessa ei näy selvää yhteyttä hallinnonalan tavoitteiden ja tulosten välillä, kertomuksesta ei saa riittävästi tietoa talousarvioesityksessä asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Tämä johtuu paitsi tilakertomuksen puutteista, mutta myös talousarvioesityksen tavoitteiden ongelmista. Useimmat talousarvioesityksen tavoitteet on muotoiltu siten, että niiden toteutumisen seuranta ja arviointi on jo alun perin tehty hankalaksi: Tavoitteet ovat toiminnallisia tai kehittämistavoitteita ja niiltä puuttuu selvä tavoitetaso tai indikaattori. Vertailutietoja esitetään vain vähän, joten toiminnan kehittymistä on vaikea seurata.

Tilakertomuksessa kuvataan toiminnan yhteiskunnallista ja asiakasvaikuttavuutta niukasti. Vaikka tilakertomuksessa on tietoja kansalaisten sosiaalisesta ja terveydellisestä hyvinvoinnista, tätä tilaa ei ole pystytty yhdistämään hallinnonalan strategioihin, tavoitteisiin tai toimintaan. Myöskään hallinnonalan taloudellisuudesta ja tuottavuudesta ei juuri ole tietoja, eikä hallinnonalan sisäisen tehokkuuden kehittymisestä voi tilakertomuksen perusteella tehdä päätelmiä.

Tarkastuksen perusteella tarkastusvirasto katsoo, että sosiaali- ja terveysministeriön tulisi pyrkiä kehittämään sekä tavoitteenasetteluaan että tuloksellisuusraportointiaan seuraavan suuntaisesti:

- Koota ja selkeyttää päälukunsa rakennetta talousarviossa siten, että myös talousarvion ulkoinen esitystapa tukee hallinnonalan toiminnallisen kokonaisuuden ymmärtämistä.
- Parantaa talousarvion tavoitteenasettelua määrittämällä aiempaa paremmin taloudellisuus- ja tuottavuustavoitteita virastoille ja laitoksille sekä vaikuttavuustavoitteita siirtomenoille.
- Lisätä indikaattorien käyttöä erityisesti siirtomenojen vaikuttavuudelle asetetuissa tavoitteissa niiden seurattavuuden varmistamiseksi.
- Liittää talousarvion tavoitteet sekä niitä toteuttavat toimenpiteet yksiselitteisemmin ja kiinteämmin tuloksellisuusraportoinnin osaksi.
- Pyrkiä selvemmin omien toteutettujen toimien vaikuttavuuden ja vaikuttavuustavoitteiden toteutumisen analyysiin.
- Lisätä tuloksellisuutta arvioivan ja esitettävää informaatiota tulkitsevan tekstin osuutta tuloksellisuusraporteissa.

Vaatimukset erityisesti vaikuttavuustietojen esittämiseksi lisääntyvät valtion tilinpäätösuudistuksen myötä. Vuonna 2005 tulisi ministeriön jo pystyä esittämään vuotta 2004 koskeva arvio hallinnonalan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksestä, tärkeimmät tiedot valtion toiminnan ja rahoituksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksestä sekä arvio hallinnonalalla myönnettyjen siirtomenojen vaikuttavuudesta.

Tässä tarkastuksessa arvioidun vuoden 2003 tilakertomuksen perusteella tilinpäätösuudistuksen tuomiin uusiin vaatimuksiin ei vielä pystyttäisi vastaamaan. Huomionarvoista kuitenkin on, että sosiaali- ja terveysministeriö on jo vuonna 2002 ryhtynyt kehittämishankkeeseen tulosohjauksensa ja tuloksellisuusraportointinsa parantamiseksi.

Kehittämishankkeen tulosten tulisi alkaa näkyä raportoitaessa vuoden 2004 talousarviossa esitettyjen tavoitteiden tuloksellisuudesta.

LÄHTEET

---

1. Lait, asetukset ja muut normit

HE 56/2003. Hallituksen esitys valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta.

Laki valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta (1216/2003).

Valtioneuvoston asetus valtion talousarviosta annetun asetuksen muuttamisesta. VNA 7.4.2004/25. (Liite 1: Perustelumuuistio 29.3.2004. Valtiovarainministeriö.)

Valtion talousarviosta annettu laki (483/1998) ja asetus (1243/1992).

Valtiokonttori (2001): Toimintakertomus ja tilinpäätöslaskelmat. Ohje. 7.12.2001.

Valtiovarainministeriö (2004): Tietojen toimittaminen hallituksen kertomukseen valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 2003. Määräys. VM 1/01/2004. 15.1.2004.

Valtiovarainministeriö (2003): Määräys toiminta- ja taloussuunnitelmien sekä talousarvioehdotusten laadinnasta annetun määräyksen muuttamisesta. TM 0301. 24.4.2003.

Valtiovarainministeriö (2002): Toiminta- ja taloussuunnitelmien sekä talousarvioehdotusten laadinta. Määräys. TM 0206. 10.4.2002.

Valtiovarainministeriö (2001): Ministeriön hallinnonalan toimintakertomuksen laadinta. Ohje 15.2.2001. TM 0102.

2. Muut kirjalliset lähteet

Kertomusmenettelyn kehittäminen eduskunnan valtion taloudenhoidon valvontatoimen osalta. Kertomusmenettelytyöryhmän mietintö 15.5.2002. Eduskunnan kanslian julkaisu 7/2002.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2002): Tavoitteiden ja tuloksellisuuden kuvaaminen tulosbudjetissa ja tulossopimuksissa. Työryhmämuistioita 2002:21.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2001): Sosiaali- ja terveysministeriön ja sen hallinnonalan raportoinnin kehittäminen. Työryhmämuistioita 2001:36.

VaVM 30/2003. Valtiovarainvaliokunnan mietintö Hallituksen esityksestä laiksi valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta. 20.11.2003.

VaVM 22/2003. Valtiovarainvaliokunnan mietintö Hallituksen kertomuksesta valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 2002. 11.11.2003.

VTV (1998): Poliisin tuloksellisuusraportointi. Tarkastuskertomus 14/1998.

VTV (2001): Ympäristöhallinnon tuloksellisuusraportointi. Tarkastuskertomus 4/2001.

VTV (2002a): Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle toiminnastaan. Annettu vuonna 2002. K 11/2002 vp.

VTV (2002b): Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan tuloksellisuusraportointi. Julkaisematon muistio.

VTV (2003a): Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle toiminnastaan. Annettu 2.9.2003. K 13/2003 vp.

VTV (2003b): Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuloksellisuusraportointi eduskunnalle. Tarkastuskertomus 52/2003.

VTV (2003c): Vaikuttavuustietojen raportointi opetusministeriön hallinnonalalla. Julkaisematon selvitys.

VTV (2004): Sosiaali- ja terveysministeriön tilintarkastuskertomus vuodelta 2003.

LIITTEET

Liitetaulukot 1–4

Liitetaulukoissa 1–3 esitetään tulokset sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tavoitteiden analyysistä. Tarkastelukohteena ovat vuoden 2003 talousarvioesityksessä esitetyt hallinnonalan tavoitteet.

Taulukon ensimmäisessä sarakkeessa esitetyt numeroidut kohdat viittaavat niihin vaatimuksiin, joita talousarvioesityksen tavoitteille on asetettu valtiovarainministeriön talousarvioesityksiä koskevassa määräyksessä, ja joita vasten talousarvioesitystä on analysoitu:

1. Toimintaympäristön muutokset: Onko esitetty tehtäviin liittyvät toimintaympäristön muutokset?
2. Viraston/toiminnon perustehtävät: Onko esitetty tulosalueen, viraston, toiminnon tai tehtävän perustehtävät?
3. Viraston tulostavoitteet: Onko esitetty tulosalueen, viraston, toiminnon tai tehtävän tulostavoitteet?
4. Tulostavoitteet johdettu selkeästi: Onko tulostavoitteet johdettu selkeästi perustehtävistä?
5. Tulostavoitteet esitetty tulosalueittain: Onko tulostavoitteet ryhmitelty tulosalueittain?
6. Tulostavoitteiden seurattavuus: Onko tulostavoitteet esitetty niin, että niiden toteutumista voidaan seurata tai arvioida?
7. Vaikuttavuustavoitteet: Onko vaikuttavuudelle asetettu tavoitteita?
8. Tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteet: Onko tuottavuudelle ja taloudellisuudelle asetettu tavoitteita?
9. Vaikuttavuuden vertailutiedot: Onko vaikuttavuudelle esitetty vertailutietoja TAE-vuodelta ja kahdelta edelliseltä vuodelta?
10. Tuottavuuden ja taloudellisuuden vertailutiedot: Onko tuottavuudelle ja taloudellisuudelle esitetty vertailutietoja talousarvioehdotusvuodelta ja kahdelta edelliseltä vuodelta?
11. Vaikuttavuusindikaattorit: Onko vaikuttavuudelle asetettu indikaattoreita?
12. Tuottavuus- ja taloudellisuusindikaattorit: Onko tuottavuudelle ja taloudellisuudelle asetettu indikaattoreita?
13. Keskeiset, vaikutettavissa olevat vaikuttavuustavoitteet: Onko esitetty ainoastaan ne viraston / toiminnon / tehtävän kannalta keskeiset yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet, joihin se voi toiminnallaan vaikuttaa?
14. Siirtomenoille esitetyt vaikuttavuustavoitteet: Onko siirtomenoille esitetty vaikuttavuustavoitteita?

Liitetaulukossa 1 käsitellään tavoitteita, jotka esitettiin sosiaali- ja terveystieteiden hallinnonalan organisaatioihin ja yksiköihin liittyvissä talousarvion luvuissa (talousarvion luvut 33.01 – 33.14). Liitetaulukossa 2 kohteena ovat tavoitteita, jotka on esitetty pääosin yksityisten henkilöiden sosiaaliturvaan liittyviin talousarviolukuihin (luvut 33.15 – 33.28). Taulukossa 3 kohteena ovat tavoitteet, jotka liittyvät valtionosuuksiin ja valtion avustuksiin kunnille ja muille yhteisöille (33.32 – 33.92). Kunkin sarakkeen kohdalla on ensin todettu luvulle budjetoiden määrärahan suuruus (milj. €).

Liitetaulukossa 4 esitetään tiivistetyt tulokset tilakertomuksen sisällön analyysistä. Taulukon ensimmäisessä sarakkeessa esitetään tiivistettynä ne vaatimukset, jotka tilakertomuksen sisällöstä on esitetty valtiovarainministeriön määräyksessä.

Taulukoiden värien ja symbolien selitykset ovat seuraavat:

- Valkoinen väri = Talousarvioesitys / tilakertomus vastaa vaatimusta hyvin.
- Harmaa väri = Talousarvioesitys / tilakertomus vastaa määräystä jossain määrin.
- Musta väri = Talousarvioesitys / tilakertomus ei vastaa määräystä.
- e = Loogisesti mahdoton arvioitavaksi.

Liitetaulukko 1. Talousarviotavoitteiden analyysi: Virastoille ja yksiköille osoitetut määrärahat

Talousarvioluku:	Pl 33	33.01	33.02	33.03	33.04	33.05	33.06	33.07	33.08	33.09	33.10	33.11	33.12	33.13	33.14
Luvun määräraha milj. €	8 471	65	20	2	2	0	4	35	35	5	11	3	1	21	1
1. Toimintaympäristön muutokset															
2. Viraston /toiminnon perustehtävät															
3. Viraston tulos-tavoitteet															
4. Tulostavoitteet johdettu selkeästi	e	e													
5. Tulostavoitteet esitetty tulosalueittain	e	e		e	e										
6. Tulostavoitteiden seurattavuus	e	e													
7. Vaikuttavuus-tavoitteet	e	e													
8. Tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteet	e	e													
9. Vaikuttavuuden vertailutiedot	e	e													
10. Tuot. ja taloudelli-suuden vertailutiedot	e	e													
11. Vaikuttavuus-indikaattorit	e	e													
12. Tuottavuus- ja ta-loudellisuusindikaattorit	e	e													
13. Keskeiset, vaikutet-tavissa olevat vaik.tav.	e	e											e		e

Liitetaulukko 2. Talousarvioitavoitteiden analyysi: kotitalouksille ja kansaneläkelaitokselle kohdenneet siirtomenot

Talousarvioluku:	33.15	33.16	33.17	33.18	33.19	33.20	33.21	33.22	33.23	33.28
Luvun määräraha, milj. €	1 360	41	698	683	1509	13	107	262	3	18
1. Toimintaympäristön muutokset										
2. Viraston /toiminnon perustehtävät										
3. Viraston tai toiminnon tulostavoitteet										
4. Tulostavoitteet johdettu selkeästi										
5. Tulostavoitteet esitetty tulosalueittain										
6. Tulostavoitteiden seurattavuus										
7. Vaikuttavuus-tavoitteet										
8. Tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteet										
9. Vaikuttavuuden vertailutiedot										
10. Tuottav. ja taloudellisuuden vertailutiedot										
11. Vaikuttavuus-indikaattorit										
12. Tuottavuus- ja taloudellisuusindikaattorit										
13. Keskeiset, vaikutettavissa olevat vaik.tav.										
14. Siirtomenoille esitetyt vaikuttavuustavoitteet										

Koska varsinaisia tulostavoitteita ei esitetty, näihin kysymyksiin ei voitu vastata

Liitetaulukko 3. Talousarviotavoitteiden analyysi: kuntien, kuntayhtymien ja muiden yhteisöjen siirtomenot

Talousarvioluoku:	33.32	33.33	33.53	33.57	33.92
Luvun määräraha, milj. €	2 968	11	9	193	391
1. Toimintaympäristön muutokset					
2. Viraston/toiminnon perustehtävät					
3. Viraston tai toiminnon tulos-tavoitteet					
4. Tulostavoitteet johdettu selkeästi	e	e		e	
5. Tulostavoitteet esitetty tulosalueittain	e	e		e	
6. Tulostavoitteiden seurattavuus	e	e		e	
7. Vaikuttavuus-tavoitteet	e	e		e	
8. Tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteet	e	e	e	e	e
9. Vaikuttavuuden vertailutiedot	e	e		e	
10. Tuottav. ja taloudellisuuden vertailutiedot	e	e		e	e
11. Vaikuttavuus-indikaattorit	e	e		e	
12. Tuottavuus- ja taloudellisuusindikaattorit	e	e	e	e	e
13. Keskeiset, vaikuttavissa olevat vaik.tav.	e	e		e	
14. Siirtomenoille esitetyt vaikuttavuustavoitteet					

Liitetaulukko 4. Tilakertomuksen sisällön analyysi

Toimintaympäristön kuvaus: <i>Onko toimintaympäristöön liittyen annettu riittävä kuvaus</i>	
- toimintaympäristöstä ja olennaisista muutoksista	
- lainsäädännön, taloudellisen tilan ja teknologian muutoksista	
- ohjaustavan ja toiminnan rahoituksen muutoksista	
- merkittävistä määrärahojen ja tuloarvioiden ylityksistä ja alituksista	
- merkittävistä investoinneista	e
- yhteistyösopimuksista ja	e
- kansainvälisestä toiminnasta.	

Tuloksellisuuden kuvaus: <i>Onko tuloksellisuuden kuvauksessa esitetty</i>	
- talousarvion tavoitteet tulosalueittain	
- selvitys tavoitteiden toteutumisesta	
- tarvittavat vertailut alustaviin tulostavoitteisiin	
- pysyvät tulosindikaattorit	
- vuosittaiset tulostavoitteet, tunnusluvut ja tavoitteiden toteutuminen	
- muut tulostavoitteiden mukaiset toimenpiteet	
- toiminnan vaikuttavuus (yhteiskunnallinen ja asiakasvaikuttavuus)	
- taloudellisuus ja tuottavuus sekä muu tuloksellisuus	
- keskeiset suoritiedot (tiedot määrästä, laadusta ja kustannuksista)	
- maksullisen toiminnan kustannusvast. analyysi tunnuslukuineen	
Onko tavoitteiden toteutumisesta saanut selkeän kuvan?	

Yleiskuva raportoinnista	
Ovatko tiedot oikeita?	e
Ovatko tiedot kattavia?	

Liitetaulukko 5. Sosiaali- ja terveysministeriölle määrättyjen tehtävien käsittely tilakertomuksessa

Taulukossa on esitetty valtioneuvoston asetuksessa sosiaali- ja terveysministeriöstä esitetyt tehtävät sekä ao. asiaa käsittelevän tekstin prosenttiosuus tilakertomuksen luvuista Sosiaali- ja terveyspolitiikan tulokset, Raha-automaattiyhdistys ja Alko Oy. Tekstin luokittelussa käytettiin laadullisten aineistojen analyysiin tarkoitettua N6-tietokoneohjelmaa. Prosenttiosuudet on laskettu ohjelman käyttämien tekstiyksikköjen perusteella. Käytännössä yksi tekstiyksikkö vastaa noin yhtä riviä tekstiä. Sama tekstiyksikkö on saatettu luokitella useampaan luokkaan. Tehtävät ovat järjestyksessä sen mukaan, miten paljon niitä on tilakertomuksessa käsitelty.

Valtioneuvoston asetuksessa sosiaali- ja terveysministeriöstä määritellyt tehtävät:	Asiaa käsittelevän tekstin osuus tilakertomuksessa
1. sosiaalinen hyvinvointi ja sosiaalisten ongelmien ehkäisy	19 %
2. toimeentuloturva vanhuuden, työkyvyttömyyden, työttömyyden, sairauden, lapsen syntymän -- perusteella	19 %
3. terveyden ja toimintakyvyn edistäminen sekä sairauksien ehkäiseminen	18 %
4. sosiaali- ja terveyspalvelut sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelu- ja valtionosuuskysymykset	13 %
5. lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin turvaaminen	8 %
6. työsuojelu ja metsäpalkkaus	7 %
7. alkoholi- ja huumausaineasiat	6 %
8. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton jakaminen	4 %
9. lääkehuolto	2 %
10. naisten ja miesten välinen tasa-arvo	2 %
11. työterveyshuolto	1 %
12. maatalousyrittäjien lomituspalvelut	0 %
13. terveydensuojelu sekä säteilyhaittojen, kemikaalien ja geeniteknologian valvonta	0 %
14. vakuutustoiminnan sääntely ja valvonta	0 %
15. Kansaneläkelaitosta koskevat asiat	0 %
Yhteensä	99 %

Vuodesta 2000 lukien ilmestyneet toiminnantarkastuksen tarkastuskertomukset

- 1/2000 Toimintamenobudjetointi virastojen tulosohjauksessa
toimintamenomäärärahojen budjetointiin ja tulosohjaukseen liittyvien toimintojen arviointia
- 2/2000 Oppisopimuskoulutus
tavoitteet, strategia, rahoitus, tulokset
- 3/2000 Lahdentien parantaminen uudella rahoitusmallilla
- 4/2000 Asukasvalinnat ja niiden valvonta
vuokra-asuntolainojen korkotukea saaneiden yhteisöjen asukasvalintojen, asukasvalintojen valvonnan ja näiden sääntelyn tarkastus
- 5/2000 Euroopan aluekehitysrahastohankkeiden tuloksellisuus
- 6/2000 Vanhustenhuollon rahoitus
- 7/2000 Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön tarkastus
- 8/2000 Kasarmikiinteistöjen käyttö
Taivallahden ja Poltinahon kasarmialueista luopuminen
- 9/2000 Matkailun kehittäminen
- 10/2000 Asumisoikeusasuntojen asukasvalinta
- 11/2000 Maaseudun kehittämishankkeet
5b-ohjelman työllisyysvaikutukset
- 12/2000 Vuosivalvonta ja veroehdotusmenettely
- 13/2000 Puolustushallinnon hankintatoimi
Sotavarustehankinnat
- 14/2000 Huumetorjunta
hoidon järjestämisen ja valvontaviranomaisten näkökulmista tarkasteltuna
- 15/2000 OHY ARSENAL Oyj:n jakautumiseen liittyvät korvausvaatimukset
- 16/2000 Tekesin tuotekehitysrahoitus
- 17/2000 Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankinta
- 18/2000 Pienyritysten tukeminen
maa- ja metsätalousministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalojen tukien vertailua
- 1/2001 Sotainvalidien sairaanhoitopalvelujen hankinta

- 2/2001 Puolustushallinnon hankintatoimi
Päivittäistavarahankinnat
- 3/2001 Maatalouden rakenteen kehittäminen
- 4/2001 Ympäristöhallinnon tuloksellisuusraportointi
erityisesti luonnonsuojelu- ja ympäristönsuojelutehtävien osalta
- 5/2001 Vankeinhoitolaitoksen henkilöstön sopeuttaminen
- 6/2001 Maatalousyrittäjien luopumistukea koskeva informaatio
talousarvioesityksissä
- 7/2001 Losseja korvaavat Tielaitoksen siltahankkeet
- 8/2001 Itämeren suojelusopimuksen toteuttaminen Suomessa
Helsingin sopimuksen merkitys vesiensuojelun ohjauksväliseinä erityisesti maalta peräisin olevan kuormituksen vähentämisessä
- 9/2001 Työvoima- ja elinkeinokeskukset
Ohjauks- ja johtamisjärjestelmien toimivuus
- 10/2001 Tuomioistuintulot
- 11/2001 THL – tilausvaltuuden käyttö
- 12/2001 Maatalousyrittäjien lomituspalvelut
- 13/2001 Osaamiskeskukset aluekehitystyössä
- 14/2001 Euron käyttöönottovalmius valtionhallinnossa
- 15/2001 Vuosaaren satamahanke
- 16/2001 Oy Veikkaus Ab:n harjoittama sponsorointi
- 17/2001 Valtion liikelaitosten tulos- ja omistajaohjauks
- 18/2001 Verosaatavien kuittaus
- 19/2001 Valtion tukien ilmoittamisessa komissiolle noudatettava
menettely Euroopan yhteisön perustamissopimuksen
87 – 89 artiklojen mukaan
- 20/2002 Ympäristönsuojelun edistämisavustukset
- 21/2002 Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen
tuloksellisuusraportointi
- 22/2002 Korkeakoulun osallistuminen teknologian siirto-
toimintaan
*korkeakoulun tutkimustulosten ja innovaatioiden
siirtäminen yritysten hyödynnettäväksi*
- 23/2002 Matkailun yritystuet
- 24/2002 Näennäisviljely
tavanomaisen viljelytavan valvonnan ongelmat

- 25/2002 Ulkopuolinen rahoitus yliopistojen tulohajauksen näkökulmasta
esimerkkinä Jyväskylän yliopisto
- 26/2002 Kapiteeli Oy:n perustaminen – osa valtion kiinteistöstrategiaa
- 27/2002 Radanpidon taloudellisuus ja rataverkolla tapahtuva kilpailu
- 28/2002 EU-rahoituksen toteutuminen ohjelmakauden 1995 – 1999 rakennerahastohankkeissa
- 29/2002 Alueelliset taidetoimikunnat
- 30/2002 Ympäristölupien valvonta
erityisesti ilmansuojelun kannalta
- 31/2002 Maa- ja metsätalousministeriön luonnonvarastrategia ja porotalous
- 32/2002 Yliopistojen hankintatoimi
- 33/2002 Häätäkeskusten perustaminen
- 34/2002 Paikallisen poliisitoimen resurssointi
- 35/2002 Raha-automaattiyhdistyksen tuottojen tuloutus valtiolle
- 36/2002 Uudet palkkausjärjestelmät valtionhallinnossa
- 37/2002 Maataloustuen tavoitteet ja vaikutukset
tulotuen talousarvioperustelujen ja vaikuttavuuden arviointia
- 38/2002 Valtion erityisrahoitustoiminta
Finnvera Oyj
Suomen Teollisuussijoitus Oy
- 39/2002 Lääninhallitusten myöntämä ESR-rahoitus kehittämis- ja koulutushankkeisiin
- 40/2002 Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelma
ohjelman toteutus ja vaikutus kunnissa
- 41/2002 Liikennesuoritteiden ohjailu
- 42/2003 Lähialueyhteistyöhankkeet
- 43/2003 Monitoimimurtajien hankinta ja kaupallinen toiminta
- 44/2003 Laki yritystoiminnan tukemisesta – Pk-yritysten kehittämishankkeet
- 45/2003 Suomen valtion maksuliikehankinta
- 46/2003 Tulohajaus Suomen kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä
- 47/2003 Määrärahojen alueellinen jakaminen

- 48/2003 Yhteiskunnallista erityistehtävää toteuttavien valtion-
yhtiöiden omistajaohjaus
- 49/2003 Verohallinnon systeemyön ja atk- konsultointipalvelu-
jen hankinnat
- 50/2003 Puolustushallinnon tukitoimintojen ulkoistamisen tila
helmikuussa 2003
- 51/2003 Sektoritutkimustoiminnan ohjaus ja rahoitus sosiaali- ja
terveysministeriön hallinnonalalla
- 52/2003 Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuloksellisuusrap-
portointi eduskunnalle
- 53/2003 Vesihuollon tukeminen
valtion osallistuminen vesihuollon järjestämiseen
- 54/2003 Raja- ja merivartijoiden rekrytointi ja koulutus
- 55/2003 Siviilipalvelus
- 56/2003 Tutkijakoulujen toiminta
- 57/2003 Alueelliset kuljetustuet
- 58/2003 Tilastokeskuksen palveluhankinnat
- 59/2003 Fyysinen tietoturvallisuus sosiaali- ja terveysministeriön
hallinnonalalla
- 60/2003 Joukkoliikennepalvelujen hankinnat
- 61/2003 Pelastustoimen kehittämishanke
- 62/2003 Valtakunnansyyttäjänviraston toiminta
- 63/2003 Maatilarakentamisen ja konehankintojen tukeminen
- 64/2003 Arktisen keskuksen näyttelytoiminta
- 65/2003 Ministeriöiden ohjaus eräissä Kansaneläkelaitoksen
toimeenpanemissa sosiaaliturvaetuksissa
- 66/2003 Ympäristötukien vaikuttavuus
energiatuet ympäristönsuojelun välineenä
- 67/2004 Säteilyn käytön valvonta
- 68/2004 Henkilöstön hankinta valtionhallinnossa
- 69/2004 Tuoteturvallisuusvalvonta
- 70/2004 Lentolisäjärjestelmä ja yhteyslentotoiminta Puolustus-
voimissa
- 71/2004 Lasten ja nuorten psykiatrian valtionavustusmenettely
- 72/2004 Finpro ry:n toiminta
- 73/2004 Hansel Oy:n rakennejärjestelyt ja yhtiö osana valtion
hankintatoimen strategiaa

- 74/2004 Ulkomaalaisviraston toiminta
lähinnä toimintaprosessien näkökulmasta tarkasteltuna
- 75/2004 Geodeettisen laitoksen toiminta
- 76/2004 Viranomaistoiminta harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa
- 77/2004 Korruptio; riski kahdenvälisen kehitysyhteistyön tuloksellisuudelle
- 78/2004 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuloksellisuusraportointi eduskunnalle

Valtiontalouden tarkastusvirasto
Annankatu 44, PL 1119
00101 HELSINKI
Puhelin (09) 4321
Telekopio (09) 432 5280
Kotisivu <http://www.vtv.fi>

Edita Prima Oy